

Σ' αυτό το τεύχος

Ιδιοκτήτης
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΓΩΝ
Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Οργανισμού
Σύγχρονης Μουσικής (ISCM)
Βασ. Σοφίας & Κόκκαλη,
115 21 Αθήνα
τηλ./fax: 210 7256607

Συντακτική ομάδα

Εκδότης

Κωνσταντίνος Α. Λυγνός*

Συντονισμός ύλης

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*

Τεχνική επεξεργασία

Ελένη Σκάρκου*

Καλλιτεχνική επιμέλεια

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*

Ελένη Σκάρκου*

Οικονομικά & επικοινωνία

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*

Δημοσιογραφική έρευνα

& διανομή

Κωνσταντίνος Φλεριανός*

Μόνιμοι συνεργάτες

Γεωργία Καλοδίκη*,

Λεωνίδα Κανάρης*,

Άση Κονδυλίδου,

Μαϊκήνας,

Νίκος Ροδίτης,

Θωμάς Ταμβάκος*

Συνεργάτες τεύχους

Έφη Αγραφιώτη, Άγγελος Γαβριήλ,

Κωστής Γαϊτάνος, Τίτος Γουβέλης,

Γιώργος Δεμερτζής, Θεωδωρή Λώτης*,

Κώστας Μόσχος*, Κώστας Παντελίδης,

Δημήτρης Ρήγας, Αλέξιος Σαββίδης,

Μαρία Σουρτζή, Στέλιος Τσακαλίδης

Φωτογραφία εξώφυλλο

Milan Wagner (Schott's)

Εξώφυλλο

Ελένη Σκάρκου

Φωτογραφικό υλικό:

Αρχεία: Schott's, Λυρικής,

Χάρη Ακριβιάδη, Γιάννη Σούλη,

Γλωσσική επιμέλεια

Φανή Κοσώνα*,

Μαρία-Χριστίνα Κριθαρά*,

Γιώργος Χατζημυελικής*

Μετάφραση κειμένων

Αλ. Φιλάλι

Συνδρομές - Διαφημίσεις

Χανιώτου 17, 154 52, Ψυχικό

Μ. Χ. Κριθαρά: 210 6713086

Εκτύπωση - Παραγωγή

ΦΩΤΟΛΙΟ & ΤΥΡΙΣΟΝ Α.Ε.

Δημαράκη 20, 11855 Αθήνα

τηλ. 210 3470808, email: totolio@tyricon.gr

(* μέλη της Ε.Ε.Μ.)

Η αναδημοσίευση κειμένων και υλικού επιτρέπεται μόνον κατόπιν αδειάς της Συντακτικής Ομάδας ή του Δ.Σ. της Ε.Ε.Μ. Τα άρθρα του περιοδικού δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις απόψεις του Δ.Σ. της Ε.Ε.Μ.. Οι επιλογές του περιοδικού αποτελούν ευθύνη της Συντακτικής Ομάδας. Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν απόψεις των συντακτών μας.

4. + θεσις

6. Ημερολόγιο

10. Εκδηλώσεις ΕΕΜ

11. Εκδηλώσεις εξωτερικού

12. Ειδήσεις - Σχόλια

19. Πολιτιστικό παρατηρητήριο

20. Μιχάλης Αδάμης

22. Άρης Γαρουφαλής

24. Κωστής Γαϊτάνος

26. Η Λυρική στα σχολεία

28. Rodion Shchedrin

34. Μουσικολογικά θέματα

37. Ηλεκτροακουστική Μουσική

40. Ηχητικές καταγραφές

42. Ιστορία της jazz

44. Polytonon in English

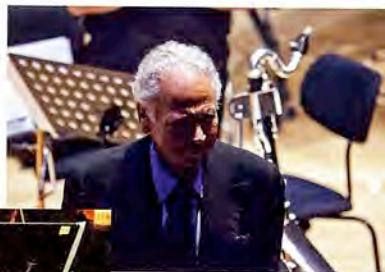
46. Σεμινάρια - Διαγωνισμοί

49. Ανακοινώσεις

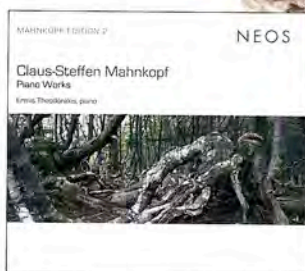
50. Βιβλιοπαρουσίαση

52. Οπτικές ακροάσεις

54. Διανομές

Μανώλης Κζλομής
50 χρόνια μ
Απόφαση
της Συντακτικής
Ομάδας
από το θέατρο
στα συνέδρια
Εθνικού
Νέος Μουσικός
Επίσκοπος Σακε
fagotto book

28 Φεβρουαρίου 1943 - 1 Μαρτίου 2013 εβδομήντα χρόνια και μία μέρα

Η επετειακή συναυλία για τα 70 χρόνια της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, δεν ήταν για μας έκπληξη αλλά επιβεβαίωση. Παρακολουθούμε τα τελευταία χρόνια μία σταδιακή βελτίωση σε όλα τα επίπεδα: περισσότερες και καλύτερες συναυλίες, πιο ενδιαφέροντα και φιλόδοξα προγράμματα, περισσότερα «δύσκολα» έργα, μεγαλύτερη έμφαση στην ελληνική μουσική, προσπάθειες ανάπτυξης κοινού, εξωστρέφεια.

Συγχρόνως μαζί με το όλο και υψηλότερο επίπεδο των νεότερων μουσικών, παρακολουθούμε την προσπάθεια βελτίωσης των διοικητικών δομών, καθώς και την εγκατάλειψη των αντιπαραθετικών πρακτικών του παρελθόντος στις σχέσεις μουσικών και διοίκησης. Όλα τα παραπάνω πιστώνονται εξ ίσου στην τρέχουσα αλλά και στην προηγούμενη διεύθυνση.

Είναι λοιπόν ιδιαίτερα ευχάριστο το ότι όλοι οι φίλοι της Κρατικής που βρεθήκαμε στο Μέγαρο Μουσικής την 1η του Μάρτη, είχαμε την ευκαιρία να διαπιστώσουμε όλα τα παραπάνω, αλλά κυρίως να περάσουμε εξαιρετικά καλά!

Το πρόγραμμα, ένας έξυπνος συνδυασμός έξι διαφορετικών έργων, κάλυπτε συγχρόνως πολλές ανάγκες: Πρωτίστως την ποικιλία που μία εορταστική συναυλία, τύπου «gala», πρέπει να έχει. Από εκεί και πέρα, την ιδιαιτερότητα του προφίλ της Κρατικής και την υποχρέωσή της να προβάλλει την ελληνική μουσική, παλαιότερη αλλά και νεότερη, με τέσσερα ελληνικά έργα, από τα οποία δύο ήταν πρώτες εκτελέσεις. Και τέλος, την ευκαιρία στους σολίστ μέλη της ορχήστρας, να μας καθηλώσουν με το ταλέντο τους και τις χαρισματικές τους ερμηνείες.

Σε οποιαδήποτε άλλη χώρα μία αντίστοιχη επέτειος θα ήταν αφορμή για μία μεγάλη και όσο το δυνατό πιο προβεβλημένη γιορτή σε όλα τα επίπεδα. Εδώ, όλοι - μα όλοι - οι επίσημοι έλαμψαν δια της απουσίας τους. Ακούμε ένα σωρό γκρίνιες για τα λεφτά που δήθεν «πετιούνται για αυτή τη μουσική ενώ ο κόσμος πεινάει». Δεν είδαμε όμως κανέναν υπεύθυνο υπουργό, υφυπουργό, ή γενικό γραμματέα έστω, να έρθει για να διαπιστώσει από μόνος του αν αξίζουν ή όχι τα λεφτά που «πετάει».

Σε οποιαδήποτε άλλη χώρα, σε μία παρόμοια λαμπρή εκδήλωση, θα συναντούσαμε προέδρους δημοκρατίας, πρωθυπουργούς, αρχηγούς κομμάτων, βουλευτές.

Θα είχαμε τηλεοπτικές καλύψεις, συνεντεύξεις, κείμενα για τα έργα και γενικά οτιδήποτε θα τιμούσε τους ανθρώπους που έχουν επιλέξει να υπηρετούν μια τέχνη τόσο δύσκολη, τόσο απαιτητική και που το καταφέρνουν τόσο καλά.

Σε μία άλλη χώρα όμως.

Όχι εδώ.

Εδώ μας είπαν ότι η συναυλία αναμεταδόθηκε ζωντανά από το Τρίτο Πρόγραμμα της ΕΡΑ.

Η Συντακτική Ομάδα

Οι Wikipedians της Μεγάλης Μουσικής Βιβλιοθήκης

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 10 χρόνων λειτουργίας της Wikipedia, η Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» συμμετείχε στο δίκτυο υποστηρικτών της και στην πανελλαδική δράση για τον εμπλουτισμό της στα Ελληνικά. Με σύνθημα «Γίνε κι εσύ Wikipedian της Βιβλιοθήκης», συστάθηκε η ομώνυμη ανοιχτή ομάδα, με σκοπό τον εμπλουτισμό της με λήμματα κυρίως από το χώρο της ελληνικής μουσικής και παράλληλο στόχο την αξιοποίηση των σπάνιων πηγών της Βιβλιοθήκης. Έγιναν έτσι 12 μηνιαίες συναντήσεις (κάθε πρώτη Τετάρτη του μήνα) στις 16:00 με 18:00, στο Αναγνωστήριο της Βιβλιοθήκης, ενώ συγγράφηκαν και αναρτήθηκαν περίπου 30 λήμματα.

Πέρα από την εκπαίδευση στη συγγραφή των μουσικών λημμάτων, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με το μουσικό υλικό της Βιβλιοθήκης αλλά και να συζητήσουν μεταξύ τους τις εμπειρίες από τη συγγραφή των λημμάτων τους, καθώς και θέματα που αφορούν στη χρήση, στην αξιοπιστία της Wikipedia και στην ποιότητα του αναρτημένου υλικού.

Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, η Βιβλιοθήκη ξεκίνησε και την ομάδα των «School Wikipedians». Έτσι την Πέμπτη 22 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε στον χώρο του αναγνωστηρίου εργαστήριο εμπλουτισμού της ελληνικής Wikipedia από 26 μαθητές Γυμνασίου του Pierce American College of Greece.

Η συνάντηση των «School Wikipedians», ήταν η πρώτη μιας σειράς μαθημάτων της σχολικής αυτής ομάδας και συνέχεται των «Library Wikipedians». Οι συναντήσεις αυτές πραγματοποιούνται έπειτα από συνεννόηση με τους καθηγητές των σχολείων που συμμετέχουν και γίνονται στα πλαίσια του μαθήματος της μουσικής με σκοπό και την εκμετάλλευση των πηγών της Μουσικής Βιβλιοθήκης. Η συγγραφή των λημμάτων αποτελεί ταυτόχρονα κομμάτι των σχολικών εργασιών.

Οι ομάδα των Wikipedians της Βιβλιοθήκης πραγματοποιεί μια τελευταία συνάντηση την Τετάρτη 6 Μαρτίου από τις 16:00 ως τις 18:00, ενώ θα ανακοινώσει και μια συνάντηση με θέμα - έκπληξη τον Απρίλιο.

Ανάμεσα στα αναρτημένα λήμματα είναι και αυτό της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, το οποίο συνέταξε η υπογράφουσα και επιμελήθηκε η φίλη και επιμελήτρια των εκδόσεων του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας, Αντιγόνη Φιλιπποπούλου, την οποία και ευχαριστούμε ιδιαίτερα!

Μ. Χ. Κριθαρά

Συναυλία μνήμης για τον Άρη Γαρουφαλή

Ο δάσκαλος Άρης Γαρουφαλής μπορούσε να συγχωρήσει πολλά στους μαθητές του, περισσότερα απ' όσα ίσως εμείς μπορούσαμε τότε να φανταστούμε. Όπως ποτέ δεν συγχωρούσε - τουλάχιστον από εκείνους στις ικανότητες των οποίων πίστευε λίγο παραπάνω - την ανασφάλεια και το δισταγμό: απέναντι σε μία ιδιαζόντως στριφνή παρτιτούρα, ένα πολύ δεξιολογικό πέρασμα, μία απαιτητική συναυλία ή μία ξαφνική πρόκληση υπό ασφυκτική πίεση χρόνου.

Έτσι, στην αυθόρμητη σκέψη του Θανάση Αποστολόπουλου για μία συναυλία μαθητών, συνεργατών και οικείων του Άρη Γαρουφαλή, την ίδια μέρα που εκείνος επρόκειτο να δώσει ρεσιτάλ στην Αίθουσα Δ. Μητρόπουλος, την Τετάρτη 27 Μαρτίου, ανταποκριθήκαμε όλοι όχι απλά χωρίς δισταγμό, αλλά με ειλικρινή συγκίνηση και θέρμη. Γιατί όλοι μας ξέρουμε καλά πως η μουσική πράξη δεν είναι ο καλύτερος τρόπος να τιμήσεις την μνήμη ενός ανθρώπου και πιανίστα όπως ο Άρης Γαρουφαλής: είναι ο μόνος!

Τίτος Γουβέλης

Νέα (παροδίγον) εξόντωση του Μεσιάν και άλλα τινά περί Τρίτου

Έχουμε τονίσει πολλές φορές ότι το Τρίτο Πρόγραμμα φέρει τη μεγάλη ευθύνη της συστηματικής μετάδοσης κλασικής μουσικής ως μοναδικός φορέας στη χώρα μας. Αρκετοί επίλεκτοι συνεργάτες - μουσικοπαραγωγοί, προσπαθούν μέσα σε μια ιδιαίτερα δυσχερή συγκυρία, να ανταποκριθούν σε αυτή την πρόκληση. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις εκπομπών που δημιουργούν επιφυλάξεις, κυρίως στον απαιτητικό ακροατή. (Αν και είναι δύσκολο να φανταστούμε μη απαιτητικούς ακροατές του Τρίτου ...) Πρόσφατη και ιδιαίτερα ενοχλητική περίπτωση, που έγινε πολλές φορές, η ελλιπής τεχνική υποδομή και υποστήριξη αναμεταδόσεων παλαιότερων εκπομπών, στις οποίες πλέον βασίζεται σε αρκετό ποσοστό το Τρίτο για την ομαλή διεκπεραίωση της ροής του προγράμματος.

Ας ελέγχουν τί θα ακούσουμε!

Ο μεγάλος Γάλλος μουσουργός του 20ού αιώνα Ολιβιέ Μεσιάν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου πέρασε ως γνωστόν, δύο χρόνια σε ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Σιλεσία. Εκεί συνέθεσε και παρουσία-

Η πικρή αλήθεια των αριθμών

«Είστε η τελευταία μας προτεραιότητα. Πηγαίνετε τα παιδιά σας σε ένα Ωδείο της γειτονιάς.» Όταν ο υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού κύριος Αρβανιτόπουλος, με παρρησία λέει τα λόγια αυτά σε επιτροπή γονέων Μουσικού Γυμνασίου που πήγαν να του εκθέσουν τα γνωστά προβλήματα των σχολείων αυτών (το ζήτημα της μεταφοράς των μαθητών, την υποστελέχωση και άλλα), να είστε σίγουροι ότι η στιγμή όπου θα δούμε πολλές Camerata Junior ή Α.Σ.Ο.Ν είναι ακόμα πολύ μακριά...

Προφανώς ο κύριος Αρβανιτόπουλος, όπως και ο αναπληρωτής του με αρμοδιότητα τον Πολιτισμό, κύριος Τζαβάρας, κατάλαβαν ότι τα χρήματα που έχουν δεν φτάνουν ούτε για τα στοιχειώδη. Έτσι ο δεύτερος, λίγο με πονηριά και λίγο με θράσος, είπε σχετικά με τις από το 2010 εκκρεμούσες επιχορηγήσεις του Υπ.Πο.: «Χρωστούμενα υπάρχουν όταν υπάρχει νόμιμος λόγος οφειλής. Δεν νομίζω ότι το Υπουργείο έχει κάνει τέτοια σύμβαση.» Και πρόσθεσε: «Το Κράτος δεν παράγει πολιτισμό.» Λίγο ξαφνικά το θυμήθηκε!

Είναι το ζήτημα όμως μόνο η έλλειψη πόρων, ή μήπως και η κακή αξιοποίηση των λίγων διαθέσιμων; Αν αναλογιστούμε τον οργανωτικό παραλογισμό που επικρατεί στη Δημόσια Διοίκηση, μπορούμε με ασφάλεια να απαντήσουμε: «Και τα δύο!»

Πρέπει λοιπόν να εξετάσουμε σοβαρά την σχέση κόστους και αποτελέσματος στο πολιτισμό. Γιατί αν δεν νοιαστούμε για την βέλτιστη απόδοση των λιγοστών πλέον χρημάτων, θα εμφανιστούν μια ώρα αρχύτερα εκείνοι που, αδιάφοροι στην ουσία για τα πολιτιστικά αγαθά, με ευκολία θα πουν ότι στοιχίζουν πολύ, το αποτέλεσμα είναι πενιχρό και άρα πρέπει να καταργηθούν. Για ένα Μουσικό Σχολείο δυναμικότητας 250 μαθητών, το κονδύλι που απαιτείται για σίτιση και μεταφορά είναι περίπου 250.000 ευρώ το χρόνο, 1.000 ευρώ ανά μαθητή. Άρα μόνο για τη σίτιση των μαθητών απαιτείται το ποσό των 3 εκατομμυρίων ευρώ το χρόνο. (Στοιχεία ΥΠΑΙΘΠΑ). Τα Μουσικά σχολεία είναι 35. Με μέσο όρο 250 μαθητές ανά σχολείο το κόστος σίτισης - μεταφοράς είναι 8.750.000 ευρώ.

Ας υποθέσουμε ότι τα δίδακτρα σε ένα Ωδείο ποικίλουν από 50 έως 150 ευρώ το μήνα ανάλογα με το επίπεδο (ενδεικτικά και μάλλον συντηρητικά υπολογι-

σμένα). Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 772 ωδεία. Έστω ότι ένα ωδείο έχει κατά μέσο όρο 200 μαθητές. Με επίσης ενδεικτικό μέσον όρο 75 ευρώ το μήνα ανά μαθητή, έχουμε 11.850.000 ευρώ το χρόνο.

Φτάσαμε δηλαδή στα 20 και κάτι εκατομμύρια, από δημόσιο και ιδιωτικό χρήμα, χωρίς καν να έχουμε υπολογίσει το λειτουργικό κόστος των Σχολείων και τις αμοιβές των καθηγητών. Εκεί τα νούμερα απογειώνονται.

Κι όλα αυτά σε μία χώρα που οι μαθητικές και νεανικές ορχήστρες είναι (να το πούμε κομψά), τραγικά λίγες και οι περισσότερες χορωδίες τσιρίζουν.

Στη μακρινή Βενεζουέλα - του Τσάβες, αλλά και του El Sistema - ξοδεύονται 80.000.000 \$ ετησίως για τα 368.000 παιδιά που συμμετέχουν. Αυτό σημαίνει 217 δολάρια ή 176 ευρώ ανά μαθητή. Μοιάζει περίεργο, αλλά τα χρήματα αυτά προέρχονται από τα κονδύλια του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, γιατί κατάλαβαν ότι υπάρχει ένα άμεσο κοινωνικό όφελος.

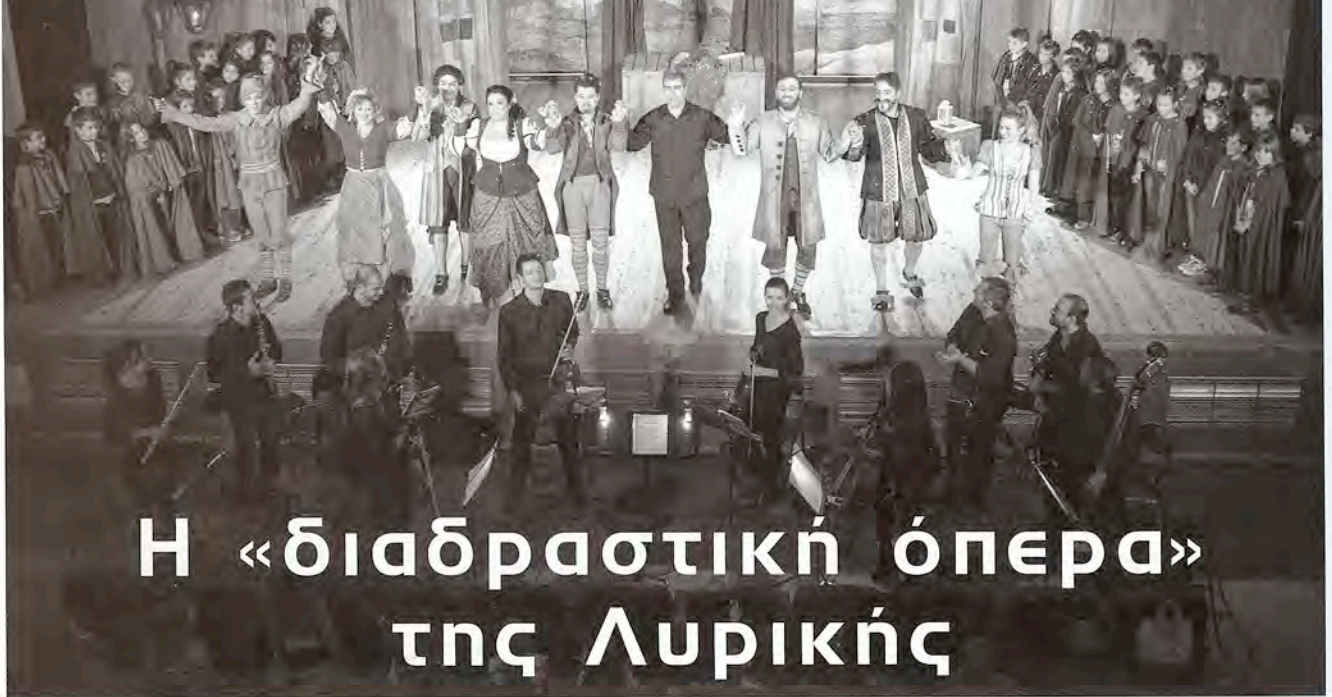
Σύμφωνα με μελέτη της Παναμερικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης, κάθε δολάριο που επενδύεται στο El Sistema αποφέρει κοινωνικό μέρισμα αξίας 1,68 δολαρίων, που σημαίνει ότι εκτός από κοινωνική υπάρχει και αναπτυξιακή ωφέλεια. Με τα χρήματα αυτά, με σοβαρή οργάνωση, αλλά και ουσιώδη κοινωνική αποδοχή της διαδικασίας, έχουν δημιουργηθεί 11 ορχήστρες, με κορυφαία την θρυλική πλέον Simon Bolivar, άλλες 200 νεανικές, 60 παιδικές, πολλές χορωδίες και εκπαιδευτικά κέντρα σε ολόκληρη τη χώρα.

Αν συγκρίνουμε τα οικονομικά, παρατηρούμε ότι το ΑΕΠ της Βενεζουέλας είναι 357 δις δολάρια, μόλις 13 δις παραπάνω από αυτό της (μνημονιακής) Ελλάδας, αλλά μοιράζεται σε υπερδιπλάσιο πληθυσμό (10.900.000 vs 26.800.000). Που σημαίνει πως εμείς αν και (ακόμα και τώρα), πιο πλούσιοι, δεν έχουμε καταφέρει να έχουμε σοβαρή μουσική παιδεία.

Η απειλή του κλεισίματος των μουσικών σχολείων υφίσταται ενώ τα τελευταία δύο χρόνια έκλεισαν πάνω από 50 ωδεία. Πού οδηγούμαστε;

Μήπως ήρθε η ώρα να ξανασκεφτούμε συνολικά το ζήτημα της μουσικής παιδείας με όρους κόστους - αποτελέσματος και να αφήσει ο καθένας το μαγαζάκι του στην άκρη;

Ο Κουρέας της Σεβίλλης πάει σχολείο

Η «διαδραστική όπερα» της Λυρικής

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνουμε μία όλο και μεγαλύτερη εμπλοκή των μουσικών μας φορέων και συνόλων σε δράσεις και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην ανάπτυξη νέου κοινού. Η «Άγνη Γραμμή - Γόνιμη» της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών που ξεκίνησε το 2007 και συνεχίζεται ως φέτος, καθώς και το φεστιβάλ «ΚΟΘ Underground», από πρωτοβουλία μουσικών της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης, που μέσα στο 2012 έγινε για τρίτη φορά, είναι μόνο δύο από τα πολλά παραδείγματα που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε. Κοντά σ' αυτά και δεκάδες εκπαιδευτικές συναυλίες, τόσο της ΚΟΑ, όσο και της ΚΟΘ, σε δήμους και σχολεία, αλλά και της Καμεράτα με το πρόγραμμα «Η Καμεράτα πάει σχολείο», που ξεκίνησε το 2004.

Στα παραπάνω έρχεται τώρα να προστεθεί το πρόγραμμα της Λυρικής «Η όπερα διαδραστικά στα δημοτικά σχολεία», που, πιστεύουμε, αποτελεί ένα βήμα πιο πέρα στην κατεύθυνση αυτή. Όχι μόνο γιατί η παρουσίαση ενός μουσικού - θεατρικού προγράμματος είναι μία διαδικασία αρκετά πιο πολύπλοκη και δύσκολη από μία συναυλία μουσικής, ακόμα και της πιο διαδραστικής, αλλά επίσης γιατί το συγκεκριμένο πρόγραμμα εμπλέκει πολύ περισσότερο και έντονα τους νεαρούς ακροατές. Επίσης, καθώς διαρκεί ένα διήμερο το οποίο απαιτεί και προετοιμασία, προϋποθέτει πολύ μεγαλύτερη ενεργητική εμπλοκή από τους εκπαιδευτικούς και τα παιδιά.

Η υλοποίηση εντάσσεται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος "Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση" και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013).

Το ότι ο μέσος Έλληνας μαθητής, όπως και το μεγαλύτερο τμήμα του ελληνικού κοινού, θεωρεί την όπερα ένα ξένο είδος, είναι μάλλον δεδομένο. Το ζητούμενο είναι να

σπάσει αυτό το στερεότυπο. Και όσο πιο νωρίς επιχειρηθεί κάτι τέτοιο, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας και αποτελεσματικότητας έχει.

Με τη διαδραστική όπερα η Λυρική θέλει να έρθει κοντά στους μικρούς - εν δυνάμει - ακροατές, παρουσιάζοντας ένα έργο διασκευασμένο ειδικά γι' αυτούς. Έτσι, τους δίνει την ευκαιρία να γνωρίσουν την τέχνη και τις διαδικασίες του λυρικού θεάτρου «από τα μέσα» και παράλληλα τους προσφέρει μία θετική βιωματική εμπειρία.

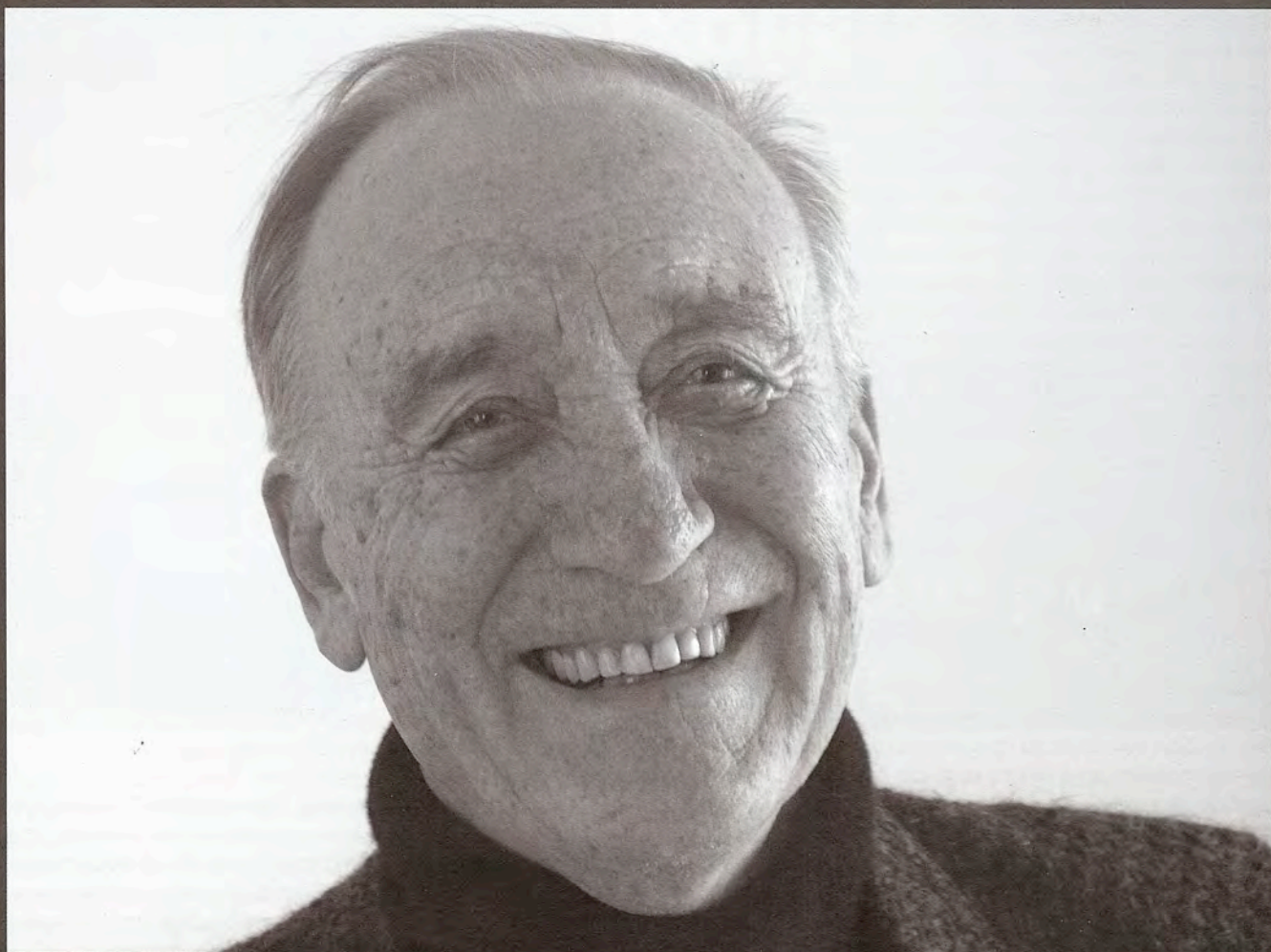
Συμμετοχικός και παιδικός Κουρέας της Σεβίλλης.

Εκτός από τη διδασκαλία του έργου, ώστε αυτό να μπορεί να φτάσει εύκολα σε ένα σχολικό θέατρο, έμφαση δίνεται στη συμμετοχή των παιδιών σε όλες τις φάσεις της δημιουργίας και παρουσίασης του έργου. Ένα από τα κυριότερα στοιχεία είναι η ενσωμάτωση της σχολικής χορωδίας στην τελική παράσταση.

Έτσι, τα παιδιά μελετούν τη μουσική και τους στίχους από το φινάλε του έργου και κάνουν πρόβα με το δάσκαλο μουσικής, με σκοπό να συμμετάσχουν μαζί με τους τραγουδιστές στο τελευταίο μουσικό κομμάτι του έργου. Την πρώτη μέρα του προγράμματος, όταν πλέον οι συνεργάτες της Λυρικής έρχονται στο σχολείο, συμμετέχουν κανονικά στην πρόβα για το ανέβασμα. Την δεύτερη μέρα, αυτή της παράστασης, θα φορούν το ενδυματολογικό εξάρτημα που έχει έρθει από την Λυρική και θα τοποθετούνται στο χώρο, σύμφωνα με τις οδηγίες του σκηνοθέτη. Αν η αίθουσα το επιτρέπει, όταν έρθει η σειρά τους, οι τραγουδιστές τους καλούν πάνω στη σκηνή. Σε αντίθετη περίπτωση, αν ο χώρος είναι περιορισμένος, στέκονται κάτω, μπροστά από τη σκηνή, φορώντας το «κοστούμι» τους, και τραγουδούν από εκεί.

Αυτά ως προς το αμιγώς μουσικοθεατρικό κομμάτι.

Rodion Shchedrin

«Περί μουσικής ο λόγος...»

Μιλούσαμε για τη μουσική...

Τη μουσική που θέτει ερωτήματα, δίνει απαντήσεις, μας ταξιδεύει στο συναρπαστικό και απέραντο κόσμο της και μας αποκαλύπτει τα μυστικά της ζωής.

Ο συνομιλητής μου - ο Ρώσος συνθέτης Ροντιόν Σεντρίν - ανοίγοντας την πόρτα του σπιτιού του με κέρδισε αμέσως με τη φιλική απλότητα της υποδοχής.

Στενός φίλος του Ντ. Σοστακόβιτς και «κληρονόμος της σκυτάλης» της σοβιετικής - ρωσικής μουσικής παράδοσης, ο Ροντιόν Κωνσταντίνοβιτς Σεντρίν είναι ίσως ο σημαντικότερος εν ζωή εκπρόσωπος της ρωσικής μουσικής και μαζί με τη σύζυγό του -

την κορυφαία μπαλαρίνα Μάγια Πλισέτσαγια -

υπηρετούν με το λαμπρότερο τρόπο τη ρωσική τέχνη της μουσικής και του χορού.

Ο Σεντρίν, περιπλέκοντας αριστοτεχνικά τις νέες τεχνικές σύνθεσης με τις παλιές, με το έργο του που είναι μοντέρνο, πρωτοποριακό και συγχρόνως κλασικό, διατηρεί ζωντανή τη σχέση του με τον ακροατή και τον υπερασπίζεται συχνά, χωρίς να φοβάται να συγκρουστεί με τους «ακραίους» αβανγκαρντιστές.

Ο ογδοντάχρονος σήμερα συνθέτης δουλεύει ακούραστα, εμπλουτίζοντας το ρεπερτόριο των σπουδαιότερων ορχηστρών με νέα ενδιαφέροντα έργα. Συναντηθήκαμε στο Μόναχο.

Μιλούσαμε για τη μουσική...

Κ.Π. Ροντιόν Κωνσταντίνοβιτς, τι είναι μουσική; Γιατί η αφηρημένη αυτή τέχνη είναι ικανή να επηρεάζει τα ανθρώπινα συναισθήματα;

Ρ.Σ. Νομίζω, σε πολύ αρχαίους χρόνους, όταν άρχισαν να σχηματίζονται οι πρώτοι ήχοι (που μπορούν να θεωρηθούν μουσικοί), όλος αυτός ο κόσμος που δημιουργήσαν οι πρόγονοί μας ήθελε να επικοινωνεί μέσω αυτών των μουσικών σημάτων, των ρυθμών, των βογκητών, των κραυγών. Αυτό, μου φαίνεται, είναι και το βασικότερο που ξεχωρίζει τη μουσική απ' όλα τα υπόλοιπα δημιουργήματα:

Είναι ένας ξεχωριστός κόσμος, ο οποίος μπορεί να μας εξηγήσει όσα δεν μπορούν να εξηγήσουν ούτε η λογοτεχνία - ακόμα και η πιο μεγαλειώδης - ούτε η ποίηση, ούτε η φιλοσοφία, ούτε η πολιτική.

Η μουσική είναι ικανή να ερμηνεύσει το σύμπαν, τον ουρανό, τα άστρα, το άπειρο, τα συναισθήματα απελπισίας, χαράς, λύπης, τρυφερότητας... Μπορεί να εκφράσει τι σημαίνουν για τα ανθρώπινα συναισθήματα ο άνεμος, η πρώτη ηλιαχτίδα της αυγής, οι ήχοι των κυμάτων... Μου φαίνεται, ότι και οι μεγαλειώδεις πίνακες των Λεονάρντο, Μιχαήλ Άγγελου, Ραφαήλ, Ντύρερ, ή ακόμα και οι ιερές εικόνες, δεν συγκλόνιζαν τους ανθρώπους έτσι, όπως τους συγκλόνιζε η μουσική, ακόμα και ανθρώπους που γνωρίζουμε ότι δεν ήταν και τόσο συναισθηματικοί. Είναι γνωστό πως ο Λέων Τολστόι έκλαιγε σαν παιδί, όταν άκουγε το Δεύτερο Κουαρτέτο του Τσαϊκόφσκι. Ακόμα και ο Λένιν δάκρυζε, ακούγοντας την «Απασιονάτα» του Μπετόβεν, έχουν διασωθεί μαρτυρίες, ότι, σκουπίζοντας τα δάκρυα, είπε «τι θαύματα μπορούν να κάνουν οι άνθρωποι!». Όμως, μπροστά σε πίνακες ζωγραφικής δεν έχω δει τέτοιες συναισθηματικές εκρήξεις.

Δε θέλω να υποτιμήσω τους ζωγράφους, απλά θέλω να πω ότι η μουσική διαθέτει μια μεγάλη ανεξήγητη δύναμη επίδρασης στο νευρικό μας σύστημα, στα συναισθήματα, στην καρδιά, στο κυκλοφορικό και σε άλλα ζωτικά μας όργανα. Γι' αυτό μου φαίνεται ότι τα τελευταία τριάντα - σαράντα χρόνια, όταν στον κόσμο της μουσικής έγινε η επανάσταση της «δικτατορίας του αβανγκαρντισμού», η μουσική έχασε τον άμεσο αποδέκτη, τον ακροατή. Η τάση αυτή, η οποία σκόπιμα θέλει να

εξαφανίσει αυτό που η μουσική έφερε όλους αυτούς τους αιώνες, διατηρείται σε κάποιο βαθμό ακόμα και σήμερα. Ίσως τους ικανοποιούν τα μικρά φεστιβάλ για εκατό - εκατό πενήντα ανθρώπους, όπου το ίδιο κοινό τους ακολουθεί από τη μια πόλη σε άλλη...

Εγώ πάντα πίστευα και πιστεύω ότι η μεγάλη τέχνη χρειάζεται ένα μεγάλο κοινό. Το δυσκολότερο για ένα νέο συνθέτη είναι να παραμένει ο εαυτός του, με τη δική του νοοτροπία. Να πιστεύει σ' αυτό που του χάρισε η φύση, ο πολιτισμός του, οι γονείς του, οι παιδικές του εντυπώσεις και το ξεκίνημα της πορείας του σ' αυτόν τον κόσμο... Θλίβομαι, όταν βλέπω νέους συνθέτες να προσαρμόζονται στις γνώμες των φίλων, των δασκάλων ή και των μαέστρων. Και το χειρότερο απ' όλα είναι όταν προσαρμόζονται στις γνώμες των κριτικών, γιατί οι κριτικοί έχουν σφάλει αμέτρητες φορές, αμέτρητες! Ο Νικολάι Σλονίμσκι πριν από περίπου εξήντα - εβδομήντα χρόνια εξέδωσε στην Αμερική ένα βιβλίο με όλη την κριτική που γράφτηκε, ξεκινώντας από την εποχή του Μπετόβεν. Εκεί η Ένατη του Συμφωνία αποκαλούνταν «τουρκική μουσική».

Γι' αυτό μπορώ να σας δώσω μια συμβουλή - να πιστεύετε στον εαυτό σας, στην προσωπικότητά σας, στον χαρακτήρα σας, γράφετε ό,τι ακούτε μέσα σας και όχι αυτό με το οποίο θέλετε να αρέσετε σε κάποιον ή να γίνετε δεκτοί σε κάποιο φεστιβάλ, όπου θα σας «χαϊδέσουν» και θα πουν μπράβο. Θεωρώ ότι αυτό είναι το πιο σημαντικό. Η μουσική πρέπει να φέρει εκείνες τις πρωταρχικές έννοιες που η ίδια απέκτησε όταν οι άνθρωποι ένωσαν την ανάγκη στον πνευματικό κόσμο. Η μουσική δεν έχει δικαίωμα να ξεχνάει αυτές τις εσωτερικές ιδιότητές της.

Κ.Π. Έχετε πει: «Η μουσική πρέπει πάντα να παραμένει μουσική». Από το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα παρατηρούμε μια απότομη αλλαγή της μουσικής ύλης, μια εισβολή σε αυτήν ήχων όχι και τόσο μουσικών από τη φύση τους, χρήση συνθετικών μεθόδων που αντιτίθενται σε κλασικές αρχές της μουσικής - στη μελωδία, στην αρμονία, στο ρυθμό. Υπάρχουν μη μουσικοί ήχοι; Έχει όρια η μουσική τα οποία δεν πρέπει να ξεπερνούμε;

Ρ.Σ. Ξέρετε, ο μεγάλος ποιητής

Μπορίς Παστερνάκ, που έγραφε και μουσική επηρεασμένος από τον Σκριάμπιν, έχει σε κάποιο ποίημά του ένα τέτοιο στίχο: «Σιωπή, είσαι το κάλλιστο που άκουσα ποτέ». Συμβαίνει μερικές φορές κάποιος ήχοι, που δεν έχουν άμεση σχέση με τη μουσική τέχνη, να έχουν μουσικότητα, και στην κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε εκείνη τη στιγμή μπορούν να έχουν μια εκπληκτική συναισθηματική επίδραση πάνω μας.

Αν κάποιος μονότονος απλωμένος ήχος προερχόμενος από κάπου μακριά (κι αν έχει ομίχλη, αυτός αρχίζει να πάλλεται) συμπίπτει με τη διάθεσή μας, τότε και αυτός ανήκει στα μουσικά μας μέσα έκφρασης. Δεν υπάρχουν και δεν πρέπει να υπάρχουν απαγορεύσεις, ό,τι ακούει μέσα του ο καθένας εκείνο πρέπει να καταγράφει και να αγωνίζεται γι' αυτό και να πιστεύει σ' αυτό που κάνει, να μη δειλιάζει - «αυτό είναι παλιομοδίτικο...», «εκείνο είναι δύσκολο για την ορχήστρα...» κλπ. Γι' αυτό, κάνετε αυτό που εσείς νιώθετε.

Μερικά χρόνια πριν ήμουν προσκεκλημένος στο διαγωνισμό «Δημήτρης Μητρόπουλος», ο οποίος είχε οργανωθεί άριστα, σε μια υπέροχη αίθουσα με θαυμάσια ακουστική, όλα είχαν προετοιμαστεί με σοβαρότητα. Μπράβο! Δέκα με τόνο! Εκεί, λοιπόν, άκουσα πολύ ενδιαφέροντα έργα, αλλά εκτός από την Κορεάτισσα, το όνομα της οποίας συνάντησα σε κάποιο κατάλογο, οι υπόλοιποι κάπου χάθηκαν... ακόμα και ο Ισπανός. Ο οποίος έλαβε το πρώτο βραβείο παμψηφεί, παρόλο που την κριτική επιτροπή απάρτιζαν εντελώς διαφορετικοί μεταξύ τους άνθρωποι με ακραίες μουσικές απόψεις, που κηρύττουν αυτήν τη «θρησκεία του αβανγκαρντισμού» πολύ δυναμικά. Τον στήριξαν όλοι επειδή ήταν σύγχρονος, είχε εσωτερική δύναμη και καλό μουσικό υλικό, όμως, δεν συναντώ το όνομά του πουθενά.

Είναι λυπηρό, και δεν είναι η πρώτη περίπτωση στη ζωή μου. Επί σειρά ετών έδινα master classes σε διάφορα μέρη του κόσμου και πάντα ήμουν έτοιμος να στοιχηματίσω (όπως στον ιππόδρομο) σε δύο - τρία ονόματα. Τα ψάχνω σε μουσικά περιοδικά, σε καταλόγους δίσκων, αλλά δεν τα βρίσκω... Ο ένας, ξέρω, κάπου διδάσκει σε πανεπιστήμιο... Δε λέω, εκεί παίρνει μισθό που του επιτρέπει να δημιουργήσει οικογένεια,

Hans Werner Henze

Grecia 1970

από τον κύκλο τραγουδιών Voices

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή τη θλιβερή επέτειο της 21ης Απριλίου, αλλά και τον πρόσφατο θάνατο του κορυφαίου σύγχρονου Γερμανού συνθέτη Hans Werner Henze (27 - 10 - 2012), θεωρήσαμε σκόπιμο να προσεγγίσουμε αναλυτικά ένα μικρό αλλά αντιπροσωπευτικό έργο του: το τραγούδι Grecia 1970 που εμπεριέχεται στον κύκλο Voices για δύο φωνές (μέτζο - σοπράνο ή/και τενόρο) και οργανικό σύνολο, γραμμένο το 1973. Ο κύκλος ουσιαστικά αντιπροσωπεύει το συνολικό έργο του Henze, δεδομένου ότι συγκεντρώνει τα πολυποίκιλα μουσικά ιδιώματα (π.χ. στοιχεία δωδεκαφθογγισμού, τζαζ, αλεατορικά), αλλά και άλλα μουσικά στυλ (επιρροές από την παράδοση των Weill, Eisler, Dessau, από λαϊκά τραγούδια, από την παράδοση του κλασικού Lied κ.ά.).

Ο τίτλος Voices (ελλ. Φωνές), δεν παραπέμπει στο τραγούδι, αλλά στην απαίτηση για ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ο στυλιστικός πλουραλισμός των τραγουδιών συνδέεται μεταξύ άλλων με τη διαφορετικότητα των ανθρώπων: ο καθένας είναι διαφορετικός, άρα θα ήταν παράλογο να θελήσει κανείς να θελήσει να μιλήσει προσωπικά στον καθένα από εμάς με έναν και μόνο τρόπο.

Παρά το στυλιστικό τους πλουραλισμό όμως, και τα 22 τραγούδια του κύκλου συνδέονται μεταξύ τους μέσω της κοινής κοινωνικοπολιτικής τους θεματολογίας και σε μουσικό επίπεδο, μέσω της ευρύτερης χρήσης του δωδεκάφθογγου μουσικού ιδιώματος. Ο ίδιος ο Henze ανέφερε σε

ένα δημοσίευμα σχετικό με την πρώτη εκτέλεση του έργου (στις 4 - 1 - 1974 στο Λονδίνο), ότι η επιλογή των ποιημάτων και η διάταξή τους αποτελούν έκφραση της προσωπικής πολιτικής του σκέψης.⁽¹⁾

Το περιεχόμενο των ποιημάτων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αντιφασιστικό: ο απελευθερωτικός αγώνας λαών και μειονοτήτων ενάντια σε κάθε μορφή καταπίεσης αποτελεί στην ουσία το θεματικό περιεχόμενο όλου του κύκλου. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στους απελευθερωτικούς αγώνες της δεκαετίας του 1970, όπως π.χ. στον αγώνα των νέγρων στις Η.Π.Α., στον αγώνα των Βιετναμέζων για την απελευθέρωση της χώρας τους από την ξένη κυριαρχία και το τέλος της βομβιστικής τρομοκρατίας του αμερικανικού στρατού, στον αγώνα της επαναστατικής Κούβας για επιβίωση στον προκαλούμενο από τις Η.Π.Α. οικονομικό πόλεμο και στην αντίσταση κατά της απριλιανής δικτατορίας στην Ελλάδα.

II. ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το ποίημα Grecia 1970 του Giuseppe Ungaretti (2), αποτελεί το δέκατο τραγούδι του κύκλου. Αναφέρεται στην ελληνοδικτατορία η οποία αντιπαράθεται στη δημοκρατική Αθήνα του Περικλή σε ένα αφηρημένο μετα-επίπεδο (βλ. 2η και 3η στροφή του ποιήματος). Ο ποιητής χαρακτηρίζει τους Έλληνες δικτάτορες «παρανοϊκούς» και «τέρατα» και θέτει την απαίτηση να συνειδητοποιήσει η Αθήνα την ιστορική της ευθύνη επιστρέφοντας στα αρχαία της ιδανικά (βλ. 4η και 5η στροφή).

ψηφιακή μουσική δημιουργία

4ο Μέρος

Φαινόμενα ομογενοποίησης και αφαίρεσης

Τα ερωτήματα που θέσαμε στο προηγούμενο τεύχος σχετικά με το τελικό ακουστικό αποτέλεσμα μίας παρτιτούρας από εντολές και κώδικες, οδηγούν στη διατύπωση της παρακάτω άποψης: Η ψηφιακή τεχνολογία που χρησιμοποιείται στη μουσική δημιουργία, αν και συχνά εξαιρετικά περίπλοκη, παίζει ένα ρόλο απλοποιητικό: προκαλεί φαινόμενα ομογενοποίησης.

Σήμερα, η μεγάλη πλειοψηφία των μουσικών σε όλον τον πλανήτη χρησιμοποιεί τα ίδια τεχνολογικά μέσα για τη δημιουργία και τη διακίνηση της μουσικής, ανεξάρτητα από το είδος της. Το σύνολο του υλικού και των λογισμικών πακέτων που χρησιμοποιούνται στην ηχογράφηση, στη σύνθεση, στα διάφορα στάδια ηχητικής επεξεργασίας και στην αναπαραγωγή της μουσικής, παράγεται από συγκεκριμένες εταιρίες που το διακινούν παγκόσμια. Το γεγονός ότι η τιμή αγοράς τέτοιων πακέτων είναι σχετικά προσιτή, οδήγησε σε ένα είδος «εκδημοκρατισμού» της μουσικής δημιουργίας και της διακίνησής της: οποιοσδήποτε μουσικός, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, μπορεί να συνθέσει οποιοδήποτε είδος μουσικής θελήσει στο σπίτι του και να το διακινήσει από εκεί.

Η χρήση όμως της ίδιας τεχνολογίας(1) από όλους, σε ένα μεγάλο βαθμό ομογενοποιεί αισθητικά τη μουσική: κάποιο συγκεκριμένο λογισμικό μπορεί να εκτελέσει έναν πεπερασμένο αριθμό λειτουργιών, χρωματίζοντας τελικά τον ήχο που παράγει εξαιτίας των αλγόριθμων που χρησιμοποιεί. Για παράδειγμα, κάποιο εφέ που προσθέτει «βάθος»

στη μουσική, χρωματίζει με τον ίδιο τρόπο μια φωνή κλασικού τραγουδιού και ένα αφρικάνικο κρουστό. Αυτή η ομογενοποίηση οδηγεί πολύ συχνά σε μουσικές «ίδιου χρώματος και γεύσης» υποτάσσοντας την αισθητική ελευθερία του δημιουργού, την ίδια στιγμή που ενοποιεί τις μουσικές κοινότητες.

Αρχικά αναλύοντας και στη συνέχεια αντιδρώντας σε αυτό το φαινόμενο, πολλοί δημιουργοί επιλέγουν να χρησιμοποιήσουν την ψηφιακή τεχνολογία με έναν αφαιρετικό τρόπο. Γυρίζοντας πίσω στην παρτιτούρα του Αμελίδη, παρατηρούμε ακριβώς αυτό: ένα έργο που δεν έχει κανένα ιδιωματικό γνώρισμα, κανέναν προκαθορισμένο και χρωματισμένο ήχο, καμία μορφική και δομική βεβαιότητα. Αντίθετα, αρκείται σε μία βασική, οικουμενική και αρχετυπική αξία: στείλε όποιον ήχο θέλεις στον αλγόριθμο και διακίνησε όποιες πληροφορίες θέλεις. Το μοντέλο είναι εδω, έτοιμο να δεχτεί ένα σύμπαν πληροφοριών. Είτε στείλουμε το νιαούρισμα μιας γάτας, είτε το σόλο ενός φλάουτου, οι πληροφορίες θα διακινηθούν, το έργο θα γεννηθεί.

Αφαιρετικός ρεαλισμός.

Η εκτεταμένη χρήση υπολογιστών και ψηφιακών συστημάτων επέφερε αναπόφευκτες και δραματικές αλλαγές στη μουσική δημιουργία και στη σχέση των ακροατών με αυτήν. Εάν συνυπολογίσουμε την τεράστια διάδοση του διαδικτύου, τότε αντιμετωπίζουμε ένα πρωτόγνωρο ιστορικά δίκτυο από μηχανές και μέσα που παράγουν και διακινούν τα μουσικά έργα.

John Coltrane

1926 - 1967

Ο ανεξάντλητος
ερευνητής

20ο Μέρος

Η πορεία του θρυλικού αυτού μουσικού, ξεκινά μέσα στην παράδοση της μαύρης μουσικής, αρχικά παίζοντας blues και φτάνει, λίγο πριν τον πρόωρο θάνατό του, μέχρι τα όρια της ελεύθερης jazz (free jazz), ή - με όρους ευρωπαϊκής μουσικής - μέχρι την πολυτονικότητα και ατονικότητα. Το 1959 στην ηχογράφηση του άλμπουμ «Kind of blue» μαζί με τον Miles Davis, ο Coltrane αρχίζει την εξερεύνηση των δυνατοτήτων του τροπικού συστήματος, που σε αντίθεση με το τονικό σύστημα (των γνωστών ματζόρε και μινόρε κλιμάκων της δυτικής μουσικής), πλησιάζει πολύ περισσότερο τους τρόπους των αρχαίων Ελλήνων και τις κλίμακες πολλών λαϊκών παραδόσεων, εντός και εκτός Ευρώπης. Τέτοιοι πειραματισμοί είχαν ήδη ξεκινήσει πριν το 1959. Αυτή η διαφορετική οπτική στο μουσικό υλικό παρείχε νέες δυνατότητες αυτοσχεδιασμών και ονομάστηκε τροπική jazz (modal jazz). Το αν ήταν ο Davis ή ο Coltrane που έκανε το πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση παραμένει ανοιχτό. Όπως και να έχει, ένας νέος δρόμος είχε ξεκινήσει που θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη ελευθερία.

Οι εξερευνησεις αυτές οδήγησαν τον Coltrane στους μουσικούς δρόμους της Ανατολής. Αρκετά χρόνια πριν η ροκ μουσική κάνει μόδα τους ήχους του Ινδικού σιτάρ, ο Coltrane - έχοντας φτάσει τους αυτοσχεδιασμούς του στα όρια του τονικού συστήματος - πειραματίστηκε με τους ήχους της Αραβικής και της Ινδικής μουσικής. Τη δεκαετία του '50 γνώρισε τον Ravi Shankar (1920 - 2012, βλ. Τεύχος 56): Τον μεγάλο Ινδό μουσικό, που έκανε γνωστό το σιτάρ και τη μουσική της πατρίδας του σε όλον τον κόσμο, και για κάποιο χρονικό διάστημα μελέτησε μαζί του.

Η επαναφορά ενός οργάνου

Το σοπράνο σαξόφωνο που είχε σχεδόν ξεχαστεί, αφού από την εποχή του μεγάλου Σίτνεϋ Μπεσέ (Sidney Bechet 1897 - 1959) λίγοι πλέον και μόνο περιστασιακά το χρησιμοποιούσαν, με τον Coltrane επανήλθε σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Ενδιαφέρον βέβαια είναι, ότι το δύσκολο αυτό όργανο χρησιμοποιήθηκε και από τους δύο με μάλλον αντισυμβατικό τρόπο. Ο Bechet είχε γεννηθεί στην Νέα Ορλεάνη και ξεκίνησε παίζοντας κλαρινέτο. Αργότερα όμως ασχολήθηκε με το σοπράνο σαξόφωνο, κάνοντας μια εντυπωσιακή καριέρα ιδιαίτερα εκτός Ηνωμένων Πολιτειών. Ο δυνατός και εκφραστικός ήχος του πάντα θύμιζε κλαρινέτο.

Ο Coltrane ξανάκανε γνωστό αυτό το όργανο με το επιτυχημένο άλμπουμ του «My Favorite Things» (1960). Εδώ όμως το σοπράνο σαξόφωνο θυμίζει κατά κάποιον τρόπο το Αραβικό όργανο ζούκρα με την έρρινη χροιά, κάτι σαν το γνωστό μας όμποε ή το ζουρνά. Επίσης, οι αυτοσχεδιασμοί έφεραν στο μυαλό πολλών που άκουσαν τότε την ηχογράφηση, τις Ινδικές ράγκα (τους «δρόμους» της Ινδικής μουσικής). Αυτό το έντονο ενδιαφέρον για την εξερεύνηση της Ινδικής και της Αραβικής μουσικής αποτυπώθηκε σε μια σειρά δίσκων που ο Coltrane ηχογράφησε το 1961: «Ole Coltrane», «African Brass» και «India».

Το 1960 αφήνει οριστικά τον Davis, ακολουθώντας σόλο καριέρα. Το κουαρτέτο του με τον Elvin Jones (1927 - 2004) στα ντράμς, τον McCoy Tyner (1938 -) στο πιάνο και τον Jimmy Garrison (1934 - 1976) στο κόντρα μπάσο, υπήρξε ο ιδανικός συνδυασμός που υποστήριξε στο έπα-

polytonon

Owner

GREEK COMPOSERS' UNION
 Greek Section of the International Society for Contemporary Music (ISCM)
 Vassilisis Sofias & Kokkali,
 115 21 Athens
 tel/fax: 210 7256607

Editorial Board**Publisher**

Constantine A. Lignos*

Editor in chief

Maria - Christina Krithara*

Technical support

Helen Skarkou*

Layout

Maria - Christina Krithara*
 & Helen Skarkou*

Subscriptions & contact

Maria - Christina Krithara*

Research & Distribution

Constantine Flierianos*

Regular contributors

Georgia Kalodiki*,
 Leonidas Kanaris*,
 Assi Kondilidou,
 Mecaenas,
 Nicholas Roditis,
 Thomas Tamvakos*

Contributors in this issue

Effie Agrafioti, Aggelos Gavriil,
 Costis Gaitanos, Titos Gouvelis,
 Geirge Demertzis, Theodore Lotis*,
 Kostas Moschos*, Kostas Pantelidis,
 Dimitris Rigas, Alexios Savvides,
 Maria Sourtzi, Stelios Tsakalidis

Front page photograph:

Milan Wagner (Schott's)

Front page:

Helen Skarkou

Photographic material:

Archives:

Schott's, Greek National Opera,
 Hariw Akriviadis, John Soulis,

Proof reading

Fani Kossona*,

Maria - Christina Krithara*,

George Hadjimichlakis *

Translations

Al Filali

Subscriptions & Advertisements:

17 Chaniotou Str., 154 52, Psychiko
 M. Chr. Krithara: 210 6713086

Printing & Production

FOTOLIO & TYPICON S. A.
 20 Dimaraki Str, 11855 Athens
 Tel. ++210 3470808, email:
 fotolio@typicon.gr

(* members of the Greek Composers Union)

In this issue**4. +thesis (Editorial)****6. Diary of events****10. Concerts****of the Greek Composers Union****11. Concerts & events abroad****12. News & Comments****19. Cultural Watch****20. Obituary: Michael Adamis****22. Obituary: Aris Garoufalis****24. Interview: Costis Gaitanos****26. Greek National Opera:****Audience development****28. Interview: Rodion Shchedrin****34. Musicological Matters****37. Electroacoustic Music****40. The Influence of Recordings****42. History of Jazz****44. Polytonon in English****46. Seminars & Competitions****49. Announcements****50. Book Presentations****52. Disk Presentations****54. Distribution Point****Aris Garoufalis: Two Obituaries****By Costis Gaitanos & George Demertzis**

On the 2nd of February, the important concert pianist, teacher and Director of "Odeion Athinon", A. Garoufalis passed away. Two well known colleagues write about him, each one giving his own account about the man and his fifty plus years of contribution to Greek music.

Michael Adamis: Obituary**By Costas Moschos**

A very important and extraordinary composer and researcher passed away on January 21, 2013. He studied Theology and Western, Byzantine and Electroacoustic music. In his almost 300 works, he successfully merged Byzantine and Greek traditional music with the contemporary styles of the 20th century. This produced as a result a characteristic musical language which was acknowledged as a new trend in the genre of modern music. He was also a pioneer of electronic music, as well as a scholar of Byzantine Music Paleography with many important discoveries. Moreover, he was involved in the Greek music scene as a choral director of several choirs and initiated activities aiming to promote contemporary music and reform musical studies of all levels.

The "Barber of Seville" goes to school**Greek National Opera's interactive performance
By Konstantinos Lignos**

The article presents the Greek National Opera's educational programme "Interactive Opera for Primary Schools", based on an adaptation of Gioachino Rossini's The barber of Seville. The goals and the philosophy behind the programme are explained, the mediums used, as well as the ways in which the pupils of schools receiving the programme participate. Moreover, the activities during the two days the associates of the GNO visit the schools are presented in detail and also, how the opera is ultimately staged. The article concludes with a detailed schedule of everything that takes place in both days.

The programme began in May 2012 and until its completion in the summer of 2013 it will visit 70 schools, covering Greece from Athens to Thessalonica and Crete, to Lesvos and Leros. In total, it will be watched by almost 22,000 pupils

A discussion triggered by a book**By Effie Agrafiotis**

An interview with Costas Gaitanos, pianist and di-

rector of the Musical Horizons Conservatory given the opportunity of the publication of his two volume edition "The history of Greek music: form antiquity until today" recently published by Filippos Nakas Conservatory publishing house.

The author reveals the motives urging him to write this book and describes its parts and subject matters. He also explains his writing method and admits that he often adds his own thoughts and opinions to the objective elements. Volume One is divided into six chapters: The music of Ancient Greece, Byzantine song, Folk and Rebetiko, Music and Culture in the Ionian Islands. Volume Two includes literary sources for the artistic activities from the establishment of the Greek state until today.

"Talking about music..."

Konstantinos Pantelidis talks with Rodion Shchedrin.

Music generates questions, offers answers, carries us away in its exciting and limitless world, unravels the secrets of life. Eighty-year old Russian composer, Dimitri Shostakovich's close friend and successor to the Soviet-Russian musical legacy resides today in Munich where this conversation took place. He is considered the most important living figure of Russian music. In this interview, he discusses new composing techniques and the reason why a composer's knowledge must be profound. He also talks about the beginning of his career, how it progressed and about some of his works, as for example his six concertos for piano and orchestra. His compositions are considered modern, pioneering and at the same time classical; they try to maintain a vivid relationship with the audience, something he defends often enough since he believes that many of the recent developments in music endangered it. He's not afraid to disagree with the "extremist" avant-guardists whom he criticizes, despite the fact that, as he says, most of them were his friends.

Hans Werner Henze: Grecia 1970 (from the song cycle Voices)

By Maria Sourtzi

The article focuses on the song Grecia 1970 from the song cycle Voices, composed by H. W. Henze in 1973. The main theme of Voices is the violation of human rights by totalitarian regimes in the '70s. As this song cycle encompasses a wide range of musical styles, it may also be seen as encapsulating Henze's pluralistic musical language.

In particular, the song Grecia 1970, which is based on a poem by Giuseppe Ungaretti, refers to the dark years of the Greek Dictatorship (1967-1974). Apart from a short commentary and a concise musical analysis, the article includes a graphic representation of its form as an appendix.

The Implications of Recordings on Performance Practice By Stelios Tsakalidis

Since the discovery of the phonograph, recorded sound has had an increasing impact on our way of listening to and understanding music. In our modern era of technology, implications of the use of music recordings can be found in the forging and shaping of the general public's artistic aesthetic, as well as in the way we ourselves perceive the art of music. The globalization of the streaming of music recordings led to a uniform expectation of the "perfect" performance although at the same time, this globalization made classical

music accessible to everyone.

In our days, music recordings shape contemporary performance practices, taking over in this way the role of live performances. Artistic and aesthetic norms are widespread through the sheer volume of recorded musical literature, providing listeners, scholars and performers with an overwhelming pool of performance practice paradigms. We can use the latter to enrich our own performances, on the condition that we do not blindly reproduce someone else's artistic aesthetic. As a conclusion, musical recordings, being the equivalent of the written word, should acquire their distinctive place in the performance practice process.

The History of Jazz

By Angelos Gavriil

The 18th part of the History of Jazz presents a brief account on John Coltrane's life. In his brief lifetime, this great musician followed a path which begun at the roots of Afro-American music to reach free jazz just before his death; in between he also explored all the other intermediate styles. Nothing was the same after Coltrane. Together with the incredible musicians of his Classic Quartet, he redefined the meaning of modern jazz. He was the one to re-introduce the neglected soprano saxophone, to open-up to traditions of other cultures, who tried to help as many young colleagues as he could and most importantly, he established a new role model for musicians, unfamiliar until then to the world of jazz: of the intellectual who perceives his art as a constant endowment and a road towards spiritual enlightenment.

Digital Music Composition

By Theodoros Lotis

The definition of the current aesthetic trends in music, and the impact of the technology used for the production of musical works is a complex and difficult endeavour. Music technology is an ever-changing tool with which composers can structure and form their sonic material. This article discusses the relationship and interaction between contemporary music and technology, arguing that the influence of the latter is decisive in both the creation of the work and its reception by a diverse global audience.

Book Presentations

By Leonidas Kanaris

Costis Gaetanos «History of Greek Music» (Two Volumes) Publisher: Phillipos Nakas, Pages: Vol I, 426 & Vol II, 429
«Manolis Kalomoiris» Edited by Nickos Maliaras & Alexander Charkiolakis. Publisher: Fagotto Books. Pages: 293
Joseph Urshalmi «A Conscious Approach to Guitar Technique». Publisher: Chanterelle. Pages: 159

Disc presentations

Kostas Grigoreas: "Soundtracks for Ideal Movies". Instrumental works performed by various soloists (Timbro)
Presented by **E. Skarkou**
Claus – Steffen Manhkopf: "Piano Works" Piano: Ermis Theodorakis (NEOS) Presented by **E. Skarkou**
"Ether – Aether – ΑΙΘΗΡ". Compositions by Konstantinos Kakavelakis performed by various soloists & instrumental groups. (Auris Subtilis) Presented by **C. A. Lignos**
"lovely echoes" by the Spiza ensemble. Music of the Middle Ages & of the 21st Century in juxtaposition.
Presented by **C. Flerianos**